

УДК 343.98:343.57:582.635.3

<https://doi.org/10.33994/kndise.2026.71.37>

Замошець Олександр Павлович

головний судовий експерт відділу експертизи матеріалів, речовин та виробів лабораторії спеціальних досліджень Київського науково-дослідного інституту судових експертиз Міністерства юстиції України

<https://orcid.org/0009-0000-4147-1210>
zamoshets@ukr.net

Терентьєва Наталія Олександрівна

доктор педагогічних наук, професор, заступник завідувача відділу спеціальної підготовки та підвищення кваліфікації судових експертів лабораторії науково-організаційного забезпечення судово-експертної діяльності Державного науково-дослідного експертно-криміналістичного центру Міністерства внутрішніх справ України; професор кафедри фізичної культури і спорту Національного університету біоресурсів і природокористування України

<https://orcid.org/0000-0002-3238-1608>
nataterentyeva@gmail.com

Бібліографічний опис статті: Замошець О.П., Терентьєва Н.О. (2026). Актуальні питання нормативного супроводу судової експертизи рослин роду конопель та продуктів їх переробки. *Криміналістика і судова експертиза*, 71, 579-596. doi: <https://doi.org/10.33994/kndise.2026.71.37>

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ НОРМАТИВНОГО СУПРОВОДУ СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ РОСЛИН РОДУ КОНОПЕЛЬ ТА ПРОДУКТІВ ЇХ ПЕРЕРОБКИ

Стаття присвячена питанням удосконалення методичного забезпечення судово-експертного дослідження об'єктів з рослин роду конопель, продуктів переробки та різноманітних виробів на їх основі, що використовуються для рекреаційного вживання та є предметом незаконного обігу на території України. Здійснено огляд суттєвих змін у законодавстві щодо контролю та використання рослин роду коноплі (*Cannabis*), що зумовили обставини та причини необхідно-

сті розробки нових підходів до дослідження різноманітних об'єктів, отриманих як в побутових умовах, так і вироблених промислово, що містять фітоканабіноїди, насамперед дельта-9-тетрагідроканабінол і канабідіол, ендоканабіноїди та їх суміші. Обґрунтовано необхідність нормативного врегулювання на міжвідомчому рівні методичного забезпечення експертного супроводження розслідування правопорушень із зазначеною категорією підконтрольних речовин, зокрема необхідність стандартизованих судово-хімічних протоколів, підвищену чутливість для виявлення слідів та більш широку доступність передових інструментів в умовах обмежених ресурсів. **Методологічну основу** складають загально-теоретичні та емпіричні методи; задачний, фрактальний, результатний підходи, що в сукупності уможливило комплексний аналіз проблематики та розв'язання поставленої **мети** – обґрунтування необхідності уніфікованого підходу та розробки відповідної Методики, що поєднає узгоджені критеріїв відповідно до національних стандартів та інших документів зі стандартизації судово-експертної діяльності. **Наукова новизна** полягає в аргументації доцільності нормуючо-методичного супровіду судової експертизи рослин роду конопель та продуктів їх переробки. У **висновках** запропоновано практичні кроки для формування уніфікованого алгоритму судової експертизи об'єктів, які містять канабіноїди, що дозволить експертним установам різних відомств уникнути розбіжностей та неточностей при проведенні судових експертиз наркотичних засобів з рослин роду коноплі (*Cannabis*), забезпечувати підтримку правоохоронних органів при розслідуванні численних видів правопорушень та оцінки доказів у суді.

Ключові слова: рослини роду коноплі (*Cannabis*), канабіноїди, тетрагідроканабінол, рекреаційне вживання, експертиза продуктів з вмістом канабіноїдів, нормативне врегулювання, експертні методики.

Zamoshets Olexandr

Chief Forensic Expert of the Materials, Substances and Products Examination Department of the Special Research Laboratory Kyiv Scientific Research Institute of Forensic Expertise of the Ministry of Justice of Ukraine

<https://orcid.org/0009-0000-4147-1210>

zamoshets@ukr.net

Terentieva Nataliia

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, deputy head of the department of special training and advanced training of forensic experts of the laboratory of scientific and organizational support of forensic expert activity, State Scientific Research Expert Forensic Center of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine; Professor at the Department of Physical Culture and Sports, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

<https://orcid.org/0000-0002-3238-1608>
nataterentyeva@gmail.com

CURRENT ISSUES OF REGULATORY SUPPORT FOR FORENSIC EXAMINATION OF PLANTS OF THE GENUS HEMP AND THEIR PROCESSING PRODUCTS

To cite this article: Zamoshets O.P., Terentieva N.O. (2026). Aktualni pytannia normatyvnoho suprovodu sudovoi ekspertyzy roslyn rodu konopel ta produktiv yikh pererobky [Current issues of regulatory support for forensic examination of plants of the Cannabis genus and products of their processing]. *Criminalistics and Forensics*, 71, 579-596. doi: <https://doi.org/10.33994/kndise.2026.71.37>

The article is devoted to the issues of improving the methodological support of forensic examination of objects from plants of the genus Cannabis, processed products and various products based on them, which are used for recreational use and are the subject of illegal circulation in the territory of Ukraine. A review of significant changes in the legislation on the control and use of plants of the genus Cannabis is carried out, which determined the circumstances and reasons for the need to develop new approaches to the examination of various objects, obtained both in domestic conditions and industrially produced, containing phytocannabinoids, primarily delta-9-tetrahydrocannabinol and cannabidiol, endocannabinoids and their mixtures. The need for regulatory regulation at the interdepartmental level of methodological support for expert support of the investigation of offenses with the specified category of controlled substances is substantiated, in particular, the need for standardized forensic chemical protocols, increased sensitivity for detecting traces and wider availability of advanced tools in conditions of limited resources. **The methodological framework** consists of general theoretical and empirical methods; problem-based, fractal, and result-oriented approaches, which together enabled a comprehensive analysis of the issue and the achievement of the **set purpose** – justifying the need for a unified approach and developing the corresponding

Methodology that combines agreed criteria in accordance with national standards and other documents on the standardization of forensic expertise. **The scientific novelty** lies in the argumentation of the expediency of regulatory and methodological support for forensic examination of plants of the Cannabis genus and products of their processing. The **conclusions** propose practical steps for the formation of a unified algorithm for forensic examination of objects containing cannabinoids, which will allow expert institutions of various departments to avoid discrepancies and inaccuracies when conducting forensic examinations of narcotic drugs from plants of the genus Cannabis, and to provide support to law enforcement agencies in investigating numerous types of offenses and evaluating evidence in court.

Keywords: plants of the Cannabis genus, cannabinoids, tetrahydrocannabinol, recreational use, analysis of products containing cannabinoids, regulatory framework, analytical methods.

Постановка проблеми

Реформування законодавства європейських країн спричинило низку змін у вирощуванні, виробництві та просуванні ринків рослини роду коноплі (*Cannabis*) та продуктів з неї (далі – продуктів коноплі). Україна, відповідно до статті 405 Угоди про асоціацію, взяла на себе зобов'язання гармонізувати національне законодавство з регуляторними актами ЄС, що визначені у Додатку XXXVIII до Угоди. Зазначене вимагає суттєвого перегляду врегулювання питання законного контрольованого обігу продуктів коноплі [15]. З урахуванням необхідності дотримання міжнародно-правових зобов'язань щодо обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів, Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо державного регулювання обігу рослин роду коноплі (*Cannabis*) для використання у навчальних цілях, освітній, науковій та науково-технічній діяльності, виробництва наркотичних засобів, психотропних речовин та лікарських засобів з метою розширення доступу пацієнтів до необхідного лікування» визначено нормативні умови законного обмеженого обігу продуктів коноплі, зокрема, для їх використання в медичних, промислових цілях, науковій та науково-технічній діяльності; врегульовано питання організації діяльності з обігу на кожному його етапі; окреслено вимоги до суб'єктів господарювання, які можуть здійснювати операції, пов'язані з продуктами коноплі [2].

Прийняті зміни спричинили корективи законодавчого поля та оновлення понятійного апарату. Зокрема, законодавчо внесено понятійно-тлумачні зміни як от: препарат наркотичних засобів, психотропних речовин, прекурсорів та рослин, включених до Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 770 від

06.05.2000 (Перелік) [11]; канабіс; рослина канабіс; смола канабісу. Закріплено такі тлумачення: зразок рослини роду коноплі (*Cannabis*) для лабораторного випробування (дослідження); коноплі для медичних цілей; коноплі для промислових цілей; продукти переробки конопель для промислових цілей (їх частин); рослинна субстанція канабісу; сировина конопель для промислових цілей. Запроваджено визначення рекреаційного вживання як акту «споживання (часто пов'язаного зі зловживанням) наркотичних засобів, психотропних речовин, рослин канабісу (їх частин) без призначення лікаря та з причин, не пов'язаних з медичним використанням» [2].

Основні класичні підконтрольні продукти переробки рослин конопель, а саме – канабіс, смола канабісу, екстракти та настойки канабісу, а також ТГК, його ізомери та їх стереохімічні варіанти набули статусу обмежено доступних [11]. Знято заборону на обіг зазначеної категорії підконтрольних речовин та запроваджено умови підконтрольного обмеженого обігу у порядку, що встановлюється нормативно-правовими актами Кабінету Міністрів України та відповідних центральних органів виконавчої влади [10; 12; 14].

Зауважимо, що ліберізація легального ринку з продуктами коноплі має певні недоліки. Наприклад, відбулось врегулювання їх використання лише в медичних та технічних цілях, проте майже не торкнулось рекреаційного вживання (використання), що загостило питання їх незаконного обігу. На законодавчому рівні визначено критерії до засобів і речовин, що призначаються для медичних цілей та питання щодо методів їх контролю й аналізу хімічного складу [2; 10; 12; 14]. При цьому в країні не запроваджено нормативних критеріїв (механізмів) щодо дослідження хімічного складу та методів його визначення в продуктах коноплі для рекреаційного вживання. Як наслідок, ринок швидко насичився різноманітними насамперед харчовими продуктами (добавки), кулінарними виробами (цукерки, шоколадки), напоями, рідинами та екстрактами для інгаляції (паління) як промислового виробництва, так і виготовлених в побутових умовах.

Ситуація, що склалася, стала викликом для органів, на які покладено функції протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, та діяльність яких потребує належного судово-експертного супроводження насамперед здійснення хімічних досліджень, спрямованих на недопущення обігу речовин і об'єктів, що стають предметом зловживання.

Сьогоднішня судово-експертної діяльності в Україні вимагає приділення пильної уваги забезпеченню достовірності висновку експерта як одного з видів доказів у судовому процесі. Це пов'язано зі значним збільшенням запитів на застосування спеціалізованих компетентностей і, неминучим збільшенням робочого навантаження на експертів, ущільненням термінів проведення необхідних розслідувань. При цьому низька якість судової експертизи є неприпу-

стимою, оскільки ціна помилки експерта та недостовірні результати спричинять непоправні наслідки для долі людини. Судово-експертний висновок має значний вплив на переконання особи, яка приймає рішення в суді [23].

Контроль обігу продуктів з конопель, особливо для рекреаційного вживання, є складним завданням через відсутність чіткого державного регулювання, що призводить до нестабільної якості продукції, неточного маркування, забруднення та потенційних ризиків, як от ненавмисне сп'яніння, взаємодія з наркотиками та вплив психотропного тетрагідроканнабінолу (ТГК). Поширена онлайн-доступність та оманливий маркетинг цих продуктів значно ускладнюють здійснення контролю. Ефективний контроль вимагає державної політики, яка передбачає дотримання стандартів тестування, упаковки та маркування, встановлення меж дії та обмеження продажу неповнолітнім, надаючи пріоритет громадському здоров'ю, а не прибутку.

Збільшення кількості продуктів коноплі, різноманіття їх характеристик вимагає від судових експертів перегляду методів проведення дослідження з метою запобігання отримання недостовірних результатів. Зауважимо, що судові експерти часто мають не лише виявляти, а й кількісно визначати низькі рівні ТГК, диференціювати його ізомери, ідентифікувати інші наявні канабіноїди (як домішки). Відповідно, аналіз продуктів коноплі стає складнішим для судових лабораторій, що спричиняє додаткові аналітичні проблеми і вимагає надійних, відтворюваних та чутливих аналітичних методів і методик. А відсутність доступності еталонного матеріалу продуктів коноплі збільшує ризики похибки експертного дослідження.

У нормативно-правових актах передбачено, що методи, які спеціалізовані установи використовуватимуть для проведення лабораторних випробувань (досліджень), мають відповідати сфері їх діяльності, бути стандартизованими та валідованими; а зразки продуктів з конопель не для медичних цілей з метою визначення вмісту ТГК проводяться відповідно до методик, внесених до Реєстру методик проведення судових експертиз, держателем якого є Міністерство юстиції України [5; 13-14].

Відсутність уніфікованого підходу спричиняє проблеми з оцінкою даних, правозастосуванням та характеристикою процесів. Це призводить до розбіжностей у тлумаченні норм, складнощів у прийнятті рішень та неефективності, що потребує стандартизації.

Для подолання зазначених ризиків та викликів вбачається за необхідне суб'єктам судово-експертної діяльності відповідно до своїх функцій щодо науково-методичного забезпечення [5] здійснити відповідні заходи щодо розробки відповідної уніфікованої методики експертного дослідження продуктів коноплі для рекреаційного вживання (далі – Методика). Методика має містити погоджені уніфіковані стандарти, методи та поняття/терміни, що забезпечить

прогнозованість, справедливість та ефективність при вирішенні завдань щодо експертного супроводження контролю обігу продуктів з конопель для рекреаційне вживання. При розробці Методики важливим є дотримання рекомендацій Управління ООН з наркотиків і злочинності (UNODC) щодо дотримання принципів належної лабораторної практики [20-22].

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Аналіз спеціальної та наукової літератури [1; 8; 16-18; 25-29] (методик ботанічного та хімічного аналізу продуктів з конопель, особливо для рекреаційного вживання) свідчить, що у судово-хімічній практиці ідентифікація цих об'єктів зазвичай спирається на фізичні характеристики та хімічне виявлення основних канабіноїдів (тетрагід-роканабінол (ТГК), канабідіол (КБД) та канабінол (КБН).

Рослини роду коноплі (*Cannabis*) та отримані з неї продукти і виробі є найпоширенішим наркотиком у світі, який, за даними Всесвітнього звіту про наркотики (2025) [31], вживають близько 244 мільйони людей. Зростання легалізації медичного та рекреаційного канабісу значною мірою стимулює світовий ринок послуг з хімічної експертизи канабісу й вимагає ретельного контролю якості. Зростає попит на комплексні аналітичні послуги для перевірки ефективності, чистоти та безпеки для зростаючого асортименту продуктів з конопель.

Основним джерелом для судової експертизи продуктів з конопель для рекреаційного вживання є посібники з рекомендаціями Управління Організації Об'єднаних Націй з наркотиків і злочинності (УНП ООН). Вони є результатом програми, що УНП ООН проводить з початку 1980-х років, яка спрямована на гармонізацію та встановлення рекомендованих методів аналізу для національних судових лабораторій аналізу наркотиків. Зокрема, у 1987 році УНП ООН підготувало перший посібник «Рекомендовані методи тестування канабісу» [29], який надалі переглянуто і доопрацьовано.

Відповідно до загальної мети цієї серії публікацій Управлінням ООН з наркотиків та злочинності (UNODC) підготовлено та опубліковано «Рекомендовані методи для ідентифікації та аналізу канабісу та продуктів з канабісу» (посібники для використання національними лабораторіями аналізу наркотичних засобів, 2009 [26] та 2022 [27] років). Посібники пропонують підходи, які можуть допомогти аналітикам у виборі методів, що є коректними для досліджуваного зразка, а також перелік спектру технологій та ресурсів, які можуть бути доступними в лабораторіях, залишаючи простір для адаптації до рівня складності різних лабораторій та різних правових потреб. Посібники містять аналітичні дані щодо застосування різних методів та інструментальних режимів роботи із забезпеченням їх валідності.

З урахуванням рекомендацій ООН розроблено вітчизняну

«Міжвідомчу методику дослідження наркотичних засобів з рослин конопель та маку снодійного», яка внесена до Реєстру методик проведення судових експертиз [16]. Методи дослідження охоплюють такі важливі компоненти, як от: відбір проб, встановлення їх макроскопічних і мікроскопічних ботанічних ознак, екстракція з метою виділення біологічно активних компонентів та їх дослідження за допомогою хімічних і фізико-хімічних методів для якісного та кількісного визначення.

У публікаціях [1; 8; 16-18; 25-29] важливе місце відведене таким процедурам як лабораторна звітність, відстеження продукції, контроль якості, підготовка зразків, акредитація лабораторій та галузеві стандарти.

Метою статті

Мета дослідження – обґрунтування необхідності уніфікованого підходу та розробки відповідної Методики, що поєднує узгоджені критерії відповідно до національних стандартів та інших документів зі стандартизації судово-експертної діяльності. Методика повинна передбачати методи дослідження продуктів коноплі для рекреаційного вживання, способів їх перевірки та контролю щодо дотримання послідовної, точної та швидкої ідентифікації речовин задля забезпечення юридичну та регуляторну надійність, щоб експертизи витримали судові процеси та відповідали міжнародним стандартам і охоплювали всі етапи: від прийняття матеріалів до формування висновку.

Виклад основного матеріалу

На міжнародному та вітчизняному рівні чітко визначено норми поведіння з наркотиками, починаючи з вирощування нарковмісних рослин та розробки нових препаратів до порядку їх знищення. Єдиною конвенцією про наркотичні засоби 1961 року [30] та Конвенцією про психотропні речовини 1971 року [19] окреслено системні підходи щодо контролю за обігом даної категорії засобів і речовин, які знайшли своє відображення в Законі України «Про наркотичні засоби психотропні речовини та прекурсори» [4].

Порушення законодавчо закріплених канонів класифікується статтею 1 Законом України «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними», як «незаконний обіг наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів – діяння з: культивування рослин, включених до Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, розроблення, виробництва, виготовлення, зберігання, перевезення, пересилання, придбання, збуту, ввезення на територію України, вивезення з території України, транзиту через

територію України, використання, знищення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, що здійснюються з порушенням законодавства про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори» [3].

Залежно від тяжкості, суб'єктивної та об'єктивної сторони скоєних правопорушень з наркотиками, за такі діяння особа притягується до адміністративної або кримінальної відповідальності [6; 7].

З метою забезпечення уніфікованого й коректного застосування судами чинного законодавства у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та роз'яснення питань, які виникають у судовій практиці, Пленум Верховного Суду України від 26.04.2002 № 4 постановив, що при розгляді справ про злочини, предметом яких є наркотичні засоби, психотропні речовини, їх аналоги, обладнання, призначене для виготовлення цих засобів, речовин, їх аналогів, або прекурсори (статті 305–320 Кримінального кодексу України, суди мають керуватися законами України «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори», «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними», Переліком наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, а також Таблицями невеликих, великих та особливо великих розмірів наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, які знаходяться в незаконному обігу. Окремо зазначено, що оскільки для встановлення виду, назви та властивостей наркотичного засобу, психотропної речовини, аналога такого засобу, речовини або прекурсора, їх походження, способу виготовлення чи переробки, а також належності наркотиковмісних рослин необхідні спеціальні знання, а у справах даної категорії обов'язково має бути висновок експерта з цих питань [9].

Визначення та подальша ідентифікація наркотиків з коноплі є особливо важливими для правової системи та підтримки правової узгодженості. Питання ідентифікації наркотиків з конопель приховують незручні компроміси, що завуальовані у поєднанні науки та права. Навіть якби правова система могла обмежити наслідки неякісної судово-експертної науки або припустити, що сучасне дослідження може визначити точну назву хімічної сполуки, закон наразі чітко не визначає об'єкт, який він заборонив.

Законом України «Про наркотичні засоби, психотропні речовини та прекурсори» передбачено таке тлумачення:

«канабіс – верхівки рослини канабісу з квітами або плодами (крім насіння та листя, якщо вони не містять верхівок), з яких не відділена смола, незалежно від назви, якою вони позначені»;

«сировина конопель для промислових цілей – цілі рослини конопель для промислових цілей або будь-які їх частини незалежно від ступеня розділення (подрібнення), що використовуються у сирому або підданому термічній обробці вигляді для подальшого викори-

стання у промисловості незалежно від виду діяльності (крім виробництва (виготовлення) лікарських засобів або виробництва наркотичних засобів чи психотропних речовин)» [4].

Виходячи з цього, «канабіс» є «сировиною конопель» через те, що сировина містить «будь-які її частини незалежно від ступеня розділення (подрібнення). Подібне спостерігаємо при тлумаченні «продуктів переробки конопель для промислових цілей (їх частин) як продуктів, що утворилися внаслідок провадження діяльності з переробки конопель» та «смола канабісу – відділена смола, неочищена чи очищена» [4].

Коноплі асоціюються з багатьма назвами та різними визначеннями, наприклад, коноплі, канабіс, марихуана, ганджа, промислові коноплі, звичайні коноплі, медичні коноплі. Багато назв вводять в оману, а власне рослина супроводжується багатьма роками заборони та криміналізацією, а також багатьма міфами та дезінформацією.

Продукти канабісу з ТГК можуть спричинити зміни настрою, думок та сприйняття реальності, мати шкідливий вплив на здоров'я в цілому та стан окремих органів та їх систем організму людини. В останні роки спостерігається значне збільшення різноманітності продуктів канабісу та вмісту в них ТГК, а також збільшення різноманітності способів їх вживання – постійно розробляються та продаються нові. До них належать: олії та концентрати, які можна вейпити або інгалювати за допомогою пристроїв, подібних до електронних сигарет; істівні продукти такі, як випічка, цукерки, жувальні цукерки та напої; настоянки, які вживаються в невеликих кількостях під язик або додаються до їжі чи напоїв; лосьйони та бальзами – продукти, що надаються безпосередньо на шкіру [24].

Зростаючий та диверсифікований ринок вимагає уніфікації, оновлення існуючих та розробки нових методів дослідження, адаптованих до сучасних матриць, щоб запобігти невідповідностям між результатами експертиз різних державних спеціалізованих експертних установ.

Методичне забезпечення стосується таких трьох аспектів: по-перше, формування на державному рівні єдиного підходу до процедур розробки, апробації, впровадження, використання та оптимізації методів і методик судової експертизи; по-друге, об'єднання на локальному рівні окремої галузі наукових знань про стандарти проведення вузькоспеціалізованих розслідувань; по-третє, визначення меж самостійності експерта у виборі методів і методик під час виконання експертного завдання у кримінальному провадженні.

Важливою є алгоритмізація дій експерта, зниження суб'єктивізму та впровадження нових експертних технологій, що дозволяють отримувати точні та достовірні результати з меншими ресурсними витратами [23]. Наявність врегульованих належним чином нормативно закріплених стандартів судово-експертного дослідження продуктів з конопель дозволить судам різних юрисдикцій довіряти

висновкам експертів завдяки використанню єдиних валідованих підходів.

Ринок продуктів на основі канабісу продовжує зростати та диверсифікуватися, що вимагає постійного оновлення існуючих методів та розробки методів, адаптованих до нових матриць. Зростаючий та диверсифікований ринок вимагає певної стандартизації у формі законодавства або рекомендацій, щоб запобігти невідповідностям між результатами, наданими виробниками та дистриб'юторами, та результатами, отриманими контролюючими органами, як це спостерігалось протягом останніх років для продуктів для куріння трав. Для контролю ринку та захисту споживачів існує потреба в офіційних методах для продуктів, що знаходяться в групі ризику, як це існує для сільськогосподарських конопель та квітів канабісу, що використовуються як активний фармацевтичний інгредієнт.

Для кожного продукту, пов'язаного з канабісом, доцільно розробити рекомендації, щоб належним чином вирішити питання щодо підготовки зразків, аналітичних методів та параметрів валідації, необхідних для встановлення надійних стандартизованих методів, а також дослідити потенціал використання «зелених» методів або більш екологічно чистих методів.

Висновки

Виходячи з наведеного вище аналізу, пропонуємо такі висновки та рекомендації:

1. Необхідність удосконалення законодавчої бази. Існуюче законодавство потребує адаптації до сучасних викликів, пов'язаних з незаконним обігом наркотичних засобів. Вбачаємо за доцільне введення нових норм та правил, які б відображали останні наукові та техніко-технологічні досягнення у цій сфері.

2. Підвищення якості та достовірності експертиз. Необхідно забезпечити високу якість проведення експертиз шляхом впровадження сучасних методик та технологій; незалежність та об'єктивність експертів для гарантування достовірності результатів.

3. Розробка єдиних стандартів та методик. Вкрай потрібно розробити єдині стандарти та уніфіковані методики проведення експертиз наркотичних засобів, які б застосовувались на всій території країни, що дозволить забезпечити однаковість та передбачуваність результатів експертиз.

Список використаних джерел:

1. Дослідження псилоцину, тетрагідроканабінолу, канабісу, екстракту канабісу в кондитерських виробках : метод. рек. / уклад.: А. Б. Вороніна, М. П. Щебельська, К. В. Єрошина. Київ : ДНДЕКЦ МВС України, 2024. 33 с.

2. Про внесення змін до деяких законів України щодо держав-

ного регулювання обігу рослин роду коноплі (Cannabis) для використання у навчальних цілях, освітній, науковій та науково-технічній діяльності, виробництва наркотичних засобів, психотропних речовин та лікарських засобів з метою розширення доступу пацієнтів до необхідного лікування : Закон України. Відомості Верховної Ради України. 2024. № 3. Ст. 18. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3528-20#Text>.

3. Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними : Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/62/95-вр#Text>.

4. Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсо-ри : Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/60/95-вр#Text>.

5. Про судову експертизу : Закон України. Відомості Верховної Ради України. 1994. № 28. Ст. 232. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#n38>.

6. Кодекс України про адміністративні правопорушення. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/8073-10#Text>.

7. Кримінальний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.

8. Міжвідомча методика дослідження наркотичних засобів з рослин конопель та маку снотворного : метод. посіб. / П. П. Давидюк, В. В. Вартузов, О. О. Посільський та ін. ; за ред. П. П. Давидюка. Київ : ДНДЕКЦ МВС України, 2009. 80 с.

9. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26.04.2002 № 4. URL: <https://cmhmda.org.ua/home/news/monitoring-narkotychnoyi-sytuacziyi-v-ukrayini/normatyvna-baza-shhodo-narkotyktiv/postanova-plenumu-verhovnogo-sudu-4-vid-26-04-2002/>.

10. Деякі питання ліцензування господарської діяльності з культивування рослин (крім конопель для промислових цілей, визначених Законом України «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсо-ри»), включених до таблиці I переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, затвердженого Кабінетом Міністрів України, розроблення, виробництва, виготовлення, зберігання, перевезення, придбання, реалізації (відпуску), ввезення на територію України, вивезення з території України, використання, знищення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, включених до зазначеного переліку : постанова Кабінету Міністрів України від 06.04.2016 № 282. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/282-2016-%D0%BF#Text>.

11. Про затвердження переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів : постанова Кабінету Міністрів України від 06.05.2000 № 770. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/770-2000-п>.

12. Про затвердження Положення про електронну інформаційну систему обліку вирощених рослин конопель для медичних цілей,

переміщення таких рослин, продуктів їх переробки, рослинної субстанції канабісу, вироблених (виготовлених) із них лікарських засобів на всіх етапах обігу та порядок її функціонування : постанова Кабінету Міністрів України від 25.07.2024 № 857. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/857-2024-%D0%BF#n10>.

13. Про затвердження Порядку атестації та державної реєстрації методик проведення судових експертиз : постанова Кабінету Міністрів України від 02.07.2008 № 595. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/595-2008-%D0%BF#Text>.

14. Про затвердження Порядку подання заяви про відбір зразків рослин роду коноплі (*Cannabis*), включених до списку № 3 та списку № 4 таблиці I переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, затвердженого Кабінетом Міністрів України, для проведення лабораторних випробувань (досліджень), їх відбору, визначення суб'єкта проведення лабораторного випробування (дослідження), направлення зразків для проведення лабораторних випробувань (досліджень), проведення таких лабораторних випробувань (досліджень) та оскарження результатів лабораторного випробування (дослідження) : постанова Кабінету Міністрів України від 06.09.2024 № 1072. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1072-2024-%D0%BF#n9>.

15. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text.

16. Шкурдода С. В., Пасічник В. В., Король К. П. Якісне та кількісне визначення канабіноїдів у частин рослин конопель методом хромато-маспектронетрії : методичні рекомендації. Київ : ДНДЕКЦ МВС України, 2019. 54 с.

17. Thomas, B. F., ElSohly, M. A., Chandra S. (2026). *The Analytical Chemistry of Cannabis. Chemistry, Pharmacology, Manufacturing, Use, and Control of Medicinal Cannabis and Cannabinoid Dosage Formulations: [2nd Edition]*. URL: <https://shop.elsevier.com/books/the-analytical-chemistry-of-cannabis/thomas/978-0-443-23659-4>

18. Malabadi, R. B., Kolkar, K. P., Chalannavar, R. K., & Baijnath, H. (2024). *Cannabis sativa: Extraction Methods for Phytocannabinoids – An Update*. *World Journal of Biology Pharmacy and Health Sciences*, 20(03), P. 018–058. DOI: <https://doi.org/10.30574/wjbphs.2024.20.3.0962>

19. Convention on Psychotropic Substances, 1971. United Nations. URL: https://www.unodc.org/pdf/convention_1971_en.pdf.

20. Guidance for the Implementation of a Quality Management System in Drug Testing Laboratories. Rev. 1. Vienna : United Nations Office on Drugs and Crime, 2009. URL: <https://syntheticdrugs.unodc.org/syntheticdrugs/ru/library/forensics.html>.

21. Guidance for the Validation of Analytical Methodology and Calibration of Equipment used for Testing of Illicit Drugs in Seized

Materials and Biological Specimens. Rev. 1. Vienna : United Nations Office on Drugs and Crime, 2009. URL: <https://syntheticdrugs.unodc.org/syntheticdrugs/ru/library/forensics.html>.

22. Glossary of Terms for Quality Assurance and Good Laboratory Practices. Rev. 1. Vienna : United Nations Office on Drugs and Crime, 2009. URL: <https://syntheticdrugs.unodc.org/syntheticdrugs/ru/library/forensics.html>.

23. Martynenko N. Methodological support for forensic science in the USA and Ukraine: A comparative study. *Forensic Science International: Synergy*. 2025. Vol. 10. Article 100571. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.fsisy.2024.100571>.

24. National Institute on Drug Abuse. Cannabis (Marijuana). URL: <https://nida.nih.gov/publications/drugfacts/cannabis-marijuana>.

25. Rapid Testing Methods of Drugs of Abuse. Rev. 1. Vienna : United Nations Office on Drugs and Crime, 1995. 118 p.

26. Recommended Methods for the Identification and Analysis of Cannabis and Cannabis Products (Revised and updated). Rev. 1. Vienna : United Nations Office on Drugs and Crime, 2009. 50 p.

27. Recommended Methods for the Identification and Analysis of Cannabis and Cannabis Products (Revised and Updated). Rev. 1. Vienna : United Nations Office on Drugs and Crime, 2022. 82 p.

28. Recommended Methods for the Identification and Analysis of Synthetic Cannabinoid Receptor Agonists in Seized Materials. Rev. 1. Vienna : United Nations Office on Drugs and Crime, 2020. 110 p.

29. Recommended Methods for Testing Cannabis. Rev. 1. Vienna : United Nations Office on Drugs and Crime, 1987. 38 p.

30. Single Convention on Narcotic Drugs, 1961. United Nations. URL: https://www.unodc.org/pdf/convention_1961_en.pdf.

31. UNODC. World Drug Report 2025. Vienna : United Nations Office on Drugs and Crime Publications, 2025. 98 p.

References:

1. Voronina A. B., Shchebelska M. P., Yeroshyna K. V. (Comps.). (2024). *Doslidzhennia psylotsynu, tetrahidrokanabinolu, kanabisu, ekstraktu kanabisu v kondyterskykh vyrobakh: metodychni rekomendatsii* [Study of psilocin, tetrahydrocannabinol, cannabis, and cannabis extract in confectionery products: methodological recommendations]. Kyiv : DNDEKTs MVS Ukrainy. 33 p. [in Ukrainian].

2. Verkhovna Rada of Ukraine. (2024). *Pro vnesennia zmin do deiakykh zakoniv Ukrainy shchodo derzhavnogo rehuliuвання obihu roslyn rodu konopli (Cannabis) dlia vykorystannia u navchalnykh tsiliakh, osvithnii, naukovii ta naukovo-tekhnichnii diialnosti, vyrobnytstva narkotychnykh zasobiv, psykhotropnykh rehovyn ta likarskykh zasobiv z metoiu rozshyrennia dostupu patsientiv do neobkhdnoho likuvannia: Zakon Ukrainy* [On amendments to certain laws of Ukraine regarding state regulation of the circulation of plants of the hemp genus (Cannabis)]

for use in educational, scientific, scientific-technical activities and the production of narcotic drugs, psychotropic substances and medicines in order to expand patients' access to necessary treatment: Law of Ukraine]. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, 3, Art. 18. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3528-20#Text> [in Ukrainian].

3. Verkhovna Rada of Ukraine. Pro zakhody protydyii nezakonomu obihu narkotychnykh zasobiv, psykhotropnykh rechovyn i prekursoriv ta zlozvhyvanniu nymy: Zakon Ukrainy [On measures to counteract illicit trafficking in narcotic drugs, psychotropic substances and precursors and their abuse: Law of Ukraine]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/62/95-вр#Text> [in Ukrainian].

4. Verkhovna Rada of Ukraine. Pro narkotychni zasoby, psykhotropni rechovyny i prekursori: Zakon Ukrainy [On narcotic drugs, psychotropic substances and precursors: Law of Ukraine]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/60/95-вр#Text> [in Ukrainian].

5. Verkhovna Rada of Ukraine. (1994). Pro sudovu ekspertyzu: Zakon Ukrainy [On forensic examination: Law of Ukraine]. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, 28, Art. 232. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#n38> [in Ukrainian].

6. Verkhovna Rada of Ukraine. Kodeks Ukrainy pro administratyvni pravoporushennia [Code of Ukraine on Administrative Offences]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/8073-10#Text> [in Ukrainian].

7. Verkhovna Rada of Ukraine. Kryminalnyi kodeks Ukrainy [Criminal Code of Ukraine]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> [in Ukrainian].

8. Davydiuk P. P., Vartuzov V. V., Posilskyi O. O. et al. (2009). Mizhvidomcha metodyka doslidzhennia narkotychnykh zasobiv z roslyn konopel ta maku snotvornoho: metodychnyi posibnyk [Interdepartmental methodology for the study of narcotic drugs from hemp and opium poppy plants: methodological manual]. P. P. Davydiuk (Ed.). Kyiv : DNDEKTs MVS Ukrainy. 80 p. [in Ukrainian].

9. Plenum of the Supreme Court of Ukraine. (2002). Postanova vid 26.04.2002 № 4 [Resolution dated 26.04.2002 No. 4]. URL: <https://cmhmda.org.ua/home/news/monitoryng-narkotychnoyi-sytuaciyi-v-ukrayini/normatyvna-baza-shhodo-narkotyktiv/postanova-plenumu-verhovnogo-sudu-4-vid-26-04-2002/> [in Ukrainian].

10. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2016). Deiaki pytannia litsenzuvannia hospodarskoi diialnosti z kultyvuvannia roslyn, vkluchenykh do tablytsi I pereliku narkotychnykh zasobiv, psykhotropnykh rechovyn i prekursoriv, zatverdzenoho Kabinetom Ministriv Ukrainy, rozroblennia, vyrobnytstva, vyhotovlennia, zberihannia, perevezennia, prydbannia, realizatsii, vvezennia na terytorii Ukrainy, vyvezennia z terytorii Ukrainy, vykorystannia, znyshchennia narkotychnykh zasobiv, psykhotropnykh rechovyn i prekursoriv, vkluchenykh do zaznachеноho pereliku: postanova vid 06.04.2016 № 282 [Certain issues of licensing economic activities related to the cultivation of plants included in Table I of the list

of narcotic drugs, psychotropic substances and precursors approved by the Cabinet of Ministers of Ukraine, and the development, production, manufacture, storage, transportation, acquisition, sale, import into Ukraine, export from Ukraine, use and destruction of narcotic drugs, psychotropic substances and precursors included in the said list: Resolution dated 06.04.2016 No. 282]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/282-2016-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

11. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2000). Pro zatverdzhennia pereliku narkotychnykh zasobiv, psykhotropnykh rehovyn i prekursoriv: postanova vid 06.05.2000 № 770 [On approval of the list of narcotic drugs, psychotropic substances and precursors: Resolution dated 06.05.2000 No. 770]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/770-2000-п> [in Ukrainian].

12. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2024). Pro zatverdzhennia Polozhennia proelektronnu informatsiinu systemu obliku vyroshchennykh roslyn konopel dlia medychnykh tsilei, peremishchennia takykh roslyn, produktiv yikh pererobky, roslynnoi substansii kanabisu, vyrobnykh iz nykh likarskykh zasobiv na vsikh etapakh obihu ta poriadok yii funktsionuvannia: postanova vid 25.07.2024 № 857 [On approval of the Regulation on the electronic information system for accounting cultivated hemp plants for medical purposes, movement of such plants, products of their processing, cannabis plant substance and medicines produced from them at all stages of circulation and the procedure for its functioning: Resolution dated 25.07.2024 No. 857]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/857-2024-%D0%BF#n10> [in Ukrainian].

13. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2008). Pro zatverdzhennia Poriadku atestatsii ta derzhavnoi reiestratsii metodyk provedennia sudovykh ekspertyz: postanova vid 02.07.2008 № 595 [On approval of the Procedure for certification and state registration of methods for conducting forensic examinations: Resolution dated 02.07.2008 No. 595]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/595-2008-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

14. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2024). Pro zatverdzhennia Poriadku podannia zaiavy pro vidbir zrazkiv roslyn rodu konopli (Cannabis), vkluchenykh do spysku № 3 ta spysku № 4 tablytsi I pereliku narkotychnykh zasobiv, psykhotropnykh rehovyn i prekursoriv, zatverdzenoho Kabinetom Ministriv Ukrainy, dlia provedennia laboratornykh vyprobuvan, yikh vidboru, vyznachennia subiekta provedennia laboratornoho vyprobuvannia, napravlennia zrazkiv dlia provedennia laboratornykh vyprobuvan, provedennia takykh laboratornykh vyprobuvan ta oskarzhennia rezultativ laboratornoho vyprobuvannia: postanova vid 06.09.2024 № 1072 [On approval of the Procedure for submitting an application for sampling plants of the hemp genus (Cannabis) included in List No. 3 and List No. 4 of Table I of the list of narcotic drugs, psychotropic substances and precursors approved by the Cabinet of Ministers of Ukraine, for laboratory testing,

their sampling, determination of the laboratory testing entity, sending samples for laboratory testing, conducting such laboratory testing and appealing laboratory testing results: Resolution dated 06.09.2024 No. 1072]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1072-2024-%D0%BF#n9> [in Ukrainian].

15. Verkhovna Rada of Ukraine. Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiiei storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnimy derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony [Association Agreement between Ukraine, of the one part, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States, of the other part]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text [in Ukrainian].

16. Shkurdoda S. V., Pasichnyk V. V., Korol K. P. (2019). Yakisne ta kilkisne vyznachennia kanabinoidiv u chastyn roslyn konopel metodom khromato-masspektrometrii: metodychni rekomendatsii [Qualitative and quantitative determination of cannabinoids in parts of hemp plants by chromatography-mass spectrometry: methodological recommendations]. Kyiv : DNDEKTs MVS Ukrainy. 54 p. [in Ukrainian].

17. Thomas, B. F., ElSohly, M. A., Chandra S. (2026). The Analytical Chemistry of Cannabis. Chemistry, Pharmacology, Manufacturing, Use, and Control of Medicinal Cannabis and Cannabinoid Dosage Formulations: [2nd Edition]. URL: <https://shop.elsevier.com/books/the-analytical-chemistry-of-cannabis/thomas/978-0-443-23659-4>: [in English].

18. Malabadi, R. B., Kolkar, K. P., Chalannavar, R. K., & Baijnath, H. (2024). Cannabis sativa: Extraction Methods for Phytocannabinoids – An Update. World Journal of Biology Pharmacy and Health Sciences, 20(03), P. 018–058. DOI: <https://doi.org/10.30574/wjbpshs.2024.20.3.0962> [in English].

19. Convention on Psychotropic Substances, 1971. United Nations. URL: https://www.unodc.org/pdf/convention_1971_en.pdf [in English].

20. Guidance for the Implementation of a Quality Management System in Drug Testing Laboratories. Rev. 1. Vienna : United Nations Office on Drugs and Crime, 2009. URL: <https://syntheticdrugs.unodc.org/syntheticdrugs/ru/library/forensics.html> [in English].

21. Guidance for the Validation of Analytical Methodology and Calibration of Equipment used for Testing of Illicit Drugs in Seized Materials and Biological Specimens. Rev. 1. Vienna : United Nations Office on Drugs and Crime, 2009. URL: <https://syntheticdrugs.unodc.org/syntheticdrugs/ru/library/forensics.html> [in English].

22. Glossary of Terms for Quality Assurance and Good Laboratory Practices. Rev. 1. Vienna : United Nations Office on Drugs and Crime, 2009. URL: <https://syntheticdrugs.unodc.org/syntheticdrugs/ru/library/forensics.html> [in English].

23. Martynenko N. Methodological support for forensic science in the USA and Ukraine: A comparative study. Forensic Science International:

Synergy. 2025. Vol. 10. Article 100571. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.fsisyn.2024.100571> [in English].

24. National Institute on Drug Abuse. Cannabis (Marijuana). URL: <https://nida.nih.gov/publications/drugfacts/cannabis-marijuana> [in English].

25. Rapid Testing Methods of Drugs of Abuse. Rev. 1. Vienna : United Nations Office on Drugs and Crime, 1995. 118 p. [in English].

26. Recommended Methods for the Identification and Analysis of Cannabis and Cannabis Products (Revised and updated). Rev. 1. Vienna : United Nations Office on Drugs and Crime, 2009. 50 p. [in English].

27. Recommended Methods for the Identification and Analysis of Cannabis and Cannabis Products (Revised and Updated). Rev. 1. Vienna : United Nations Office on Drugs and Crime, 2022. 82 p. [in English].

28. Recommended Methods for the Identification and Analysis of Synthetic Cannabinoid Receptor Agonists in Seized Materials. Rev. 1. Vienna : United Nations Office on Drugs and Crime, 2020. 110 p. [in English].

29. Recommended Methods for Testing Cannabis. Rev. 1. Vienna : United Nations Office on Drugs and Crime, 1987. 38 p. [in English].

30. Single Convention on Narcotic Drugs, 1961. United Nations. URL: https://www.unodc.org/pdf/convention_1961_en.pdf [in English].

31. UNODC. World Drug Report 2025. Vienna : United Nations Office on Drugs and Crime Publications, 2025. 98 p. [in English].

Надійшла до редакції / Received: 14.04.2026

Отримана після доопрацювання / Received after revision: 28.04.2026

Прийнято до друку / Accepted for publication: 28.04.2026

Опубліковано / Published: 29.05.2026

Фінансування: відсутнє / Funding: none.

Конфлікт інтересів: автор(и) заявляє(ють) про відсутність конфлікту інтересів / Conflict of interest: the author(s) declare no conflict of interest.

Дотримання етичних норм: дослідження виконано з дотриманням принципів академічної доброчесності / Ethical compliance: the study was conducted in accordance with the principles of academic integrity.

Дані дослідження: усі дані, необхідні для обґрунтування висновків, наведено у статті / Research data: all data necessary to substantiate the conclusions are presented in the article.